

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

**Перша зустріч учасників
Міжнародної мережі «УНІТВІН» (UNITWIN)
з підводної археології
(15-17 травня 2013 р.)**

З 15 по 17 травня 2013 року в Кемері, Туреччина проходила перша зустріч учасників Міжнародної університетської мережі «УНІТВІН» (UNITWIN) в галузі підводної археології.

Делегація Київського національного університету імені Тараса Шевченка взяла участь у зустрічі, у нарадах і представила доповідь про освітні програми з підводної археології в Київському університеті. Варто трохи розповісти про саму ініціативи ЮНЕСКО – УНІТВІН (UNITWIN), про її завдання та цілі.

Груповою фотографією учасників першої зустрічі Міжнародної мережі «УНІТВІН» ЮНЕСКО з підводної археології.
(Фото Геральда Новака).

Програма ЮНЕСКО «УНІТВІН» – «Споріднення університетів через створення університетських мереж», або ж, як її коротко називають в пресі, «Споріднені університети», була заснована ще у 1992 році, згідно з резолюцією 26 сесії Генеральної

конференції ЮНЕСКО (1991 рік). Програма є головним засобом нарощування потенціалу вищої освіти і науково-дослідних інститутів за допомогою обміну знаннями в дусі міжнародної солідарності.

Програма сприяє розвитку партнерства Північ-Південь, Південь-Південь і тристоронньої співпраці як стратегії розвитку навчальних закладів. Такі установи працюють у співпраці з неурядовими організаціями, фондами та організаціями громадського та приватного сектора і грають важливу роль в галузі вищої освіти. Програма створення кафедр UNITWIN / UNESCO відкриває широку дорогу для вищої освіти і наукового співтовариства, для об'єднання сил з ЮНЕСКО, і для досягнення Цілей розвитку тисячоліття ООН.

Цілі Програми:

- координація зусиль академічних установ на міжнародному рівні;
- зміцнення взаємодії університетів;

- підтримка вищої освіти в країнах, що розвиваються;
- розробка нових навчальних програм;
- сприяння в удосконаленні існуючих університетських програм, враховуючи і поважаючи культурне розмаїття та національні особливості освітніх систем;
- генерування нових ідей через дослідження та аналіз.

Сьогодні Програма «УНІТВІН»/ЮНЕСКО об'єднує роботу 69 міжуніверситетських мереж і 763 кафедр в 850 університетах з 134 країн. Для досягнення головних завдань програми, таких як розвиток міжуніверситетської співпраці та сприяння підвищенню якості викладання, підготовки кадрів та наукових досліджень, проводяться різні заходи і реалізуються проекти.

Мережа ЮНЕСКО «УНІТВІН» в галузі підводної археології була створена у вересні 2012 року. Одним з ініціаторів створення Мережі став Сельджукський університет (м. Конья, Туреччина), його представник і координатор першої зустрічі – к. і. н. Хакан Оніз (Dr. Nakan Öniç). Тому не випадково, що перша зустріч учасників Мережі пройшла у Туреччині. Вона була організована при партнерстві та підтримці Міністерства туризму і культури Туреччини, організації GATAB, що займається розвитком туризму та інфраструктури Південної Анталії, а також фонду KETAV, головне завдання якого – популяризація Кемера.

Зустріч в Залі Grand Haber Hotel.

Засідання проходили в Grand Haber Hotel. Гостями та учасниками зустрічі стали більше 50 представників різних університетів, громадських організацій, фондів і компаній, залучених у справу освіти з підводної археології. Ульріке Герін, Артуро Рей да Сільва – офіційні представники ЮНЕСКО, секретаріат Конвенції 2001І Хакан Оніз (Туреччина), Люсі Блю (Великобританія), Тайс Маарлевельд (Данія) і Емад Халіл (Єгипет) – координатори з університетів-учасників Мережі представили Програму, її цілі, завдання, правила вступу та участі.

Доповідає Люсі Блю, університет Саутгемптона, Великобританія.

На другий день були представлені університети, в програмі яких є лекції або курси з підводної археології. Учасники зустрічі прослухали доповіді колег і розповіли про свої університети і програмах з підводної археології, а також активно обговорили важливі питання щодо створення, функціонування Мережі, правилах і умовах прийому в Мережу, інші актуальні питання.

У зустрічі взяли участь наступні університети та їх представники: Університет Фліндерс, Австралія (*Wendy van Duivenvoorde*), Токійський університет морських наук і технологій TUMSAT, Японія (*Kenzo Hayashida, Akifumi Iwabuch*), Регіональний центр археології та образотворчих мистецтв Seameo Spafa, Таїланд (*Rujaya Abhakom*), Університет Баламанд, Ліван (*Nadine Panayot Haroun*). Туреччина була представлена Сельжукським університетом Коньї (*Ahmet Adil Tirpan, Asuman Baldiran, Hakan Öniz*), Ізмірським університетом Докуз Ейлюль (*Harun Ozdas*), Стамбульським університетом Білджі (*Ahmet Denker*), Турецьким фондом підводної археології TINA (*Oguz Aydemir*). Єгипет репрезентував Олександрійський університет (*Emad Khalil, Nivine Khaled*). Росію представили *Сергій Фазлулін* з Центру вивчення підводної культурної спадщини Російського інституту культурології, *Дмитро Поспелов* і *Наталія Мельникова* з Північного (Арктичного) федерального університету імені М.В. Ломоносова. Україну представляли

Сергій Зеленко і *Яна Морозова* з Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Від Польщі були присутні фахівці з університетів Варшави (*Magdalena Nowakowska*), Торуні (*Andrzej Pydyn*) і Вроцлова (*Blazej Stanislawski*). Хорватія була представлена Міжнародним центром підводної археології (*Luka Bekic*) і Університетом Задара (*Mate Parica*). Західна Європа була представлена Науковим комітетом КМАС (*Gerd Knepel*); Управлінням охорони пам'яток землі Баден-Вюртенберг, Німеччина (*Martin Mainberger*); Університетом Пікардії, Франція (*Laetitia Barbu*); Університетом Південної Данії, Данія, (*Thijs J. Maarleveld*); Італія – Університетом Неаполя (*Michele Stephanile*), Університетом Сассарі (*Sebastiano Tusa, Raimondo Zucca, Massimiliano Sicci, Pier Giorgio Spanu*); Іспанія – Університетом Валенсії (*José Pérez Ballester*), Університетом Хайме I (*Mariano J. Aznar*), Каталонським центром підводної археології (*Gustau Vivar*); Великобританія і Ірландія – Університетом Саутгемптона (*Lucy Blue*), Фондом Онора Фроста (*Joan Poret MacIiver, Peter Wolrich*), Інститутом археології Оксфордського університету (*Damian Robinson*), Товариством морської археології (NAS) (*Christopher Underwood*), Університетом Ольстера, Ірландія (*Wes Forsythe u Colin Breen*). Північна і Південна Америка були представлені Університетом західної Флориди, США (*John Bratten*) і Республіканським університетом, Уругвай (*Leticia D'Ambrosio*).

Сьогодні у Міжнародній Мережі «UNITVIN» з підводної археології беруть участь наступні університети:

Кафедра археології,
Гуманітарний факультет,
Сельджукський університет,
Конья, Туреччина

Центр морської археології та підводної культурної спадщини, Олександрійський університет, Олександрія, Єгипет

Програма з морської археології,
Гуманітарний факультет,
Університет Південної Данії,
Оденсе, Данія

Кафедра Археології,
Гуманітарний факультет,
Університет Саутгемптона,
Саутгемптон, Британія

Кафедра Археології,
Південно-австралійський університет
Фліндерс, Аделаїда, Австралія.

Мережа є відкритою для нових учасників і проводить активну роботу із залучення нових університетів.

Головними завданнями Міжнародної мережі є:

- створення академічної системи навчання, спрямованої на гармонізацію навчальних планів і програм, навчальних матеріалів і стандартів, організація спільних польових шкіл, створення магістерських програм дистанційного навчання і звичайних курсів магістратури, сприяння мобільності студентів і викладачів, встановлення загальної системи стипендій, а також полегшення обміну або тимчасового використання технічного матеріалу;
- створення web-порталу для сприяння та спрощення обміну знаннями та інформацією і формування віртуального співтовариства;
- організація регіональних та міжрегіональних конференцій і семінарів для просування дисципліни та удосконалення інноваційних досліджень, а також щорічних тематичних зустрічей Мережі;
- проведення спільних дослідницьких проектів для поглиблення розуміння статусу всесвітнього підводної культурної спадщини;
- внесок у розробку педагогічного комплексу для навчання підводної археології.
- просування наукових досліджень, обмін і гармонізація документації (бази даних, даних інвентаризації), яка стосується різних аспектів

підводної культурної спадщини;

- підтримка міжуніверситетської співпраці через передачу знань, зміцнення динамізму існуючих академічних та професійних мереж і посилення співробітництва за вектором Північ-Південь;
- виконання функції «містка», що з'єднує академічний світ, громадянське суспільство, місцеві громади, науковців та політиків, шляхом сприяння інформованості про підводну культурну спадщину і впливу на політику в області культурної спадщини.

Доповідає Яна Морозова
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, Україна).

Діяльність Програми співробітництва здійснюється в галузі археології, яка має відношення до підводної культурної спадщини і суміжних дисциплін. Основні сфери інтересів: захист, збереження, консервація, реставрація, вивчення, поширення і керування підводною культурною спадщиною. Розглянуті дисципліни – підводна археологія, морська

археологія, реставрація та консервація підводних залишків, музеєзнавство, громадські презентації, управління підводною культурною спадщиною і затопленими об'єктами, прибережна спадщина, комп'ютерні технології та прикладні (технічні) галузі підводної археології.

Створення Програми співробітництва складається з двох фаз:

1. Об'єднання діяльності Мережі та діяльності ЮНЕСКО, яка націлена на удосконалення методів захисту культурних об'єктів і на боротьбу проти нелегальної торгівлі такими об'єктами, значною мірою шляхом сприяння та імплементації Конвенції про охорону підводної культурної спадщини (2001 р.)

2. Визначення, в тісній співпраці з членами Мережі та ЮНЕСКО, шляхів розширення програми з метою включення інших учасників та/або організацій. Прийом нових членів та організацій до Програми співробітництва має бути письмово схвалений кожною стороною.

Взаємодія Міжнародної мережі з підводної археології з ЮНЕСКО.

Мережа подає ЮНЕСКО щорічний звіт, в якому відображена робота і дана оцінка діяльності Мережі. Звіт, після затвердження його ЮНЕСКО, публікується на Інтернет-порталі UNESCO UNITWIN і може бути використаний для різних освітніх і наукових цілей. Мережа готує детальний фінансовий звіт із зазначенням коштів, отриманих Мережею з різних джерел.

Виступ Ульріке Герін, Секретаря Конвенції та Консультативного органу на церемонії закладки фундаменту будівлі Наукового центру підводної археології в Кемері.

ЮНЕСКО робить всі необхідні кроки для сприяння участі Мережі в програмах, що відносяться до університетського співробітництва в галузі підводної археології, також, де це можливо, ЮНЕСКО сприяє обміну інформацією та документацією, а також професійному обміну між студентами, викладачами і вченими в рамках програми кафедр UNITWIN / UNESCO.

Членство в Міжнародній мережі з підводної археології. На сьогоднішній день передбачено два види членства – повне і асоціативне.

На повне членство можуть розраховувати університети та вищі навчальні заклади, які мають офіційну акредитацію в державній системі освіти, в програмі яких є курс підводної археології.

На асоціативне членство можуть подавати заявки всі інші організації, освітні та наукові інтереси яких лежать в галузі підводної археології. Наступним важливим моментом є тісна

взаємодія і тверда підтримка ініціативи вступу університету в Мережу ЮНЕСКО з боку Національної комісії ЮНЕСКО. Для членства в мережі необхідно надати лист підтримки від Національної комісії ЮНЕСКО.

Всі учасники були запрошені на урочисту церемонію закладки фундаменту будівлі Наукового центру підводної археології в Кемері.

Табличка на місці закладки будівлі наукового центру підводної археології в Кемері.

Виступ Хакана Оніза, організатора першої зустрічі і координатора Мережі, представника Сельджукського університету, на церемонії закладки фундаменту будівлі Наукового центру підводної археології в Кемері.

Момент заливки фундаменту будівлі Наукового центру підводної археології в Кемері.

Урочиста церемонія відкриття роботи Міжнародної мережі «УНІТВІН» з підводної археології відбулась на горі Олімп (Tahtali Dag).

Оглядовий майданчик на горі Олімп. Tahtali Dag. Сергій Зеленко, Сергій Фазлулін, Ульріке Герін, Дмитро Поспелов (зліва на право) на церемонії відкриття Міжнародної мережі «УНІТВІН» з підводної археології.

Під час зустрічі і після неї ми стали гостями Днів підводної фотографії, які проходять щорічно в Кемері.

Дайвбот з учасниками Днів підводної фотографії.

Церемонія вручення дипломів учасникам Днів підводної фотографії.

Висновки, які ми зробили, як представники провідного українського університету:

1. Це була корисна зустріч – прямий обмін інформацією і дуже жива дискусія з питань освіти. Як саме слід викладати навчальну дисципліну «Підводна археологія»? На цю тему була гаряча суперечка, в результаті якої учасники дійшли висновку, що курс може бути поданий як у формі спецкурсів або

курсу лекцій, так і у формі різних академічних програм.

На зустрічі обговорювались питання взаємодії університетів і Національних комісій ЮНЕСКО; встановлення контактів з питань мобільності, обміну студентами та фахівцями для університетів.

2. Приєднання Київського університету до Мережі вважаємо перспективною. Це дасть новий поштовх розвитку системи освіти та

підготовки фахівців з підводної археології в Україні через розробку нових програм, удосконалення вже існуючих, залучення зарубіжних викладачів в Україну і візити українських фахівців і викладачів до закордонних ВНЗ і дослідницьких інститутів.

Яна Морозова, Сергій Зеленко.

Міжнародний форум «ЧОРНЕ МОРЕ У ХХІ СТОЛІТТІ» (7-8 червня 2013 р.)

Справжніми подіями у дайверському житті України та справі охорони її підводної спадщини стали відкриття у Феодосії реставраційно-виставкового центру підводної археології КРУ «Чорноморський центр підводних досліджень» та проведений 7-8 червня 2013 року на базі цього центру Міжнародного форуму з питань вивчення і збереження підводної культурної спадщини «Чорне море у ХХІ столітті».

Організаторами форуму є Республіканський комітет Автономної Республіки Крим з охорони культурної спадщини та Національний Інститут стратегічних досліджень при Президенті України.

Форум проходив у мальовничому куточку Феодосії – у палаці «Дачі Стамбулі», який є пам'ятником архітектури національного значення, але

нещодавно був рестораном. Рішенням міської влади палац був переданий новому центру підводної археології.

Роботу форуму відкрила голова Республіканського комітету АР Крим з охорони культурної спадщини Лариса Миколаївна Опанасюк. З вітальним словом до учасників форуму виступили заступник міністра культури України Броніслав Сличинський, заступник Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим Георгій Псарьов, мер Феодосії Олександр Бартецький та інші

офіційні особи. Оскільки Україна є державою-підписантом Конвенції ЮНЕСКО з охорони підводної спадщини, у роботі форуму взяв участь заступник Секретаря Міжнародної Конвенції ЮНЕСКО Артуро Рей да Сільва (Arturo Rey da Silva).

Після урочистої церемонії відкриття форуму та виступу творчих колективів міста директор «Чорноморського центру підводних досліджень» Сергій Воронов запросив гостей відвідати приміщення палацу Стамболі, де відтепер розташувався реставраційно-виставковий Центр підводної археології. У цокольному поверсі палацу облаштована Головна лабораторія з консервації і реставрації підводних артефактів.

Також учасники форуму оглянули експозицію на другому поверсі, де були виставлені артефакти з стародавніх міст, кораблів, літаків, що затонули. За попередньою домовленістю представники декількох дайверських

організацій передали в дар до фондів Музею власні знахідки.

Пленарне засідання почалось з телезвернення до учасників конференції Президента Інституту археологічної океанографії Університету Род-Айленд (США) Роберта Балларда (Robert Ballard).

Про перспективи Ратифікації і виконання Конвенції ЮНЕСКО з охорони підводної археологічної спадщини у країнах Східної Європи та Східного Середземномор'я доповів Артуро Рей да Сільва.

Директор Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України Андрій Єрмолаєв у своєму виступі намагався подати підводну культурну спадщину як певний ресурс, за діяння якого сприятиме всебічному розвитку нашої країни, включаючи її туристичну привабливість, наукову та музейну інфраструктуру.

Сергій Воронов розповів про попередні досягнення підводної археології в Україні, поділився з планами на майбутнє. Пріоритетними програмами діяльності «Чорноморського центру підводних досліджень» будуть подальша паспортизація підводних об'єктів (сьогодні лише 5 з 2,5 тисяч

(!) пам'ятників реально охороняються державою, розглядаються питання ще по 8 об'єктам); їх дослідження і реставрація. Центр планує розширення співробітництва з МДЦ «Артек» в рамках роботи Дитячої академії підводної археології, з Ермітажем, із іншими зарубіжними інституціями.

Жваву зацікавленість присутніх визвала змістовна доповідь президента Асоціації найтрокс і технічних драйверів Італії Фабіо Роберті (Fabio Ruberti), присвячена дослідженню панцерників Австро-Угорської імперії, що були затоплені в Адріатичному морі італійськими торпедними катерами під час Першої Світової війни.

Про специфіку взаємовідносин драйверів і науковців у Великій Британії розповідала археолог Кетрін Джонсон. Нею був зроблений детальний огляд законодавчої бази і порядків проведення підводних археологічних робіт в Англії та переліку завдань у цій галузі на майбутнє.

Наприкінці пленарного засідання головний редактор спеціалізованого підводного журналу «Нептун-XXI століття» Ірина Кочергіна презентувала

«Чорноморському центру підводних досліджень» річну підписку на цей журнал.

Були відзначені автори найбільш видатних досягнень у галузі підводної археології за останні 10 років, у тому числі – фільмів, публікацій, знахідок, відкриттів. Л.М. Опанасюк вручила посвідчення громадських інспекторів Республіканського комітету АР Крим з охорони культурної спадщини.

Учасники форуму мали можливість ознайомитись зі стендами новітньої літератури з підводної археології, а також відвідати місцевий музей старовини і галерею І.К. Айвазовського.

Наступного дня у конференц-залі готелю «Алые паруса» відбулись секційні засідання. Всього було подано 105 заявок на участь у роботі конференції від науковців з України, Білорусі, Великої Британії, Грузії, Іспанії, Італії, Росії, США тощо. Під час обговорення підіймалися питання екології Чорного моря, геології, підводної археології, охорони культурної спадщини. Зокрема, 8 червня були заслухані наступні доповіді:

- Додонов Р.О., Нефьодов В.В., Остапенко М.А. (ГО «Інститут підводних досліджень», м.

Запоріжжя). «Про випадкову знахідку меча Х століття у Старому Дніпрі біля острова Хортиця»;

- Тобак В.Є. (Міжнародна ГО «Український Центр морських експедицій»). «Дослідження місця аварії військово-транспортного літака Люфтваффе Ju-52 в Одеській затоці»;

- Крячко П.А. (Федерація підводного спорту і підводної діяльності України). «Міжнародні стандарти з дайвінга та їх втілення в ДСТУ»;

- Степанов А.В. (Інститут археології РАН). «Огляд підводно-археологічних досліджень на Північному Заході Росії»;

- Ольховський С.В. (Інститут археології РАН). «Основні підсумки підводних досліджень в Фанагорії: 2002-2012 рр.»;

- Кочергина І.М. (журнал «Нептун-XXI століття»). «Затонулі кораблі: від об'єкта до образу»;

- Соловійов С.Л. (Державний Ермітаж, м. Санкт-Петербург), Вахонєєв В.В. (КРУ «Чорноморський центр підводних досліджень»). «Стислі підсумки підводних досліджень античного міста Акра»;

- Куліков О.В. (Керченський

державний заповідник). «Проблеми збереження та археологічного вивчення античного міста Акра: Негативний вплив природного середовища і стратегія пошуку»;

- Зінько О.В. (Кримське відділення Інституту Сходознавства НАН України). «Підводні археологічні дослідження біля європейського узбережжя Боспора (підсумки і перспективи)»;

- Марков О.А. (ГО «Аквасфера»). «Штучні рифи як один з дієвих механізмів відтворення самоочисних здібностей Чорного моря. Практичне використання об'єктів культурної спадщини на прикладі пароплава «Ростов», що загинув в районі сел. Форос»;

- Спасенков А.М. (ГО «Аквасфера»). «Досвід реконструкції картини історичних подій, моральна відповідальність за їх освітлення в ЗМІ на прикладі загибелі т/х «Арменія»;

- Зеленко С.М. (Федерація підводного спорту і підводної діяльності України). «Питання взаємодії громадських організацій і державних структур в охороні підводної культурної спадщини України»;

- Морозова Я.І. «Київський національний університет імені Тараса Шевченка». «ЮНЕСКО в системі навчання підводної археології».

У своїх доповідях і виступах учасники Форуму охарактеризували сучасні напрями досліджень в галузі збереження підводної спадщини Чорного моря, позначили перспективи подальшого вивчення і

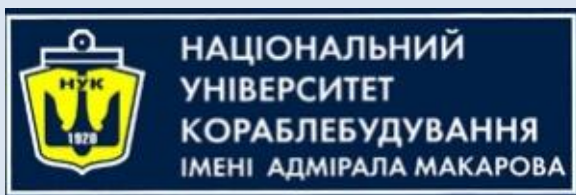
виявлення підводних об'єктів, підняли питання вдосконалення законодавчої бази в сфері охорони підводної спадщини. Червоною смужкою через всі доповіді пройшла головна ідея – величезна значущість підводної культурної спадщини Чорного моря, її висока

інформаційна значущість і необхідність напрацювання механізмів для її ефективного збереження.

*Роман Додонов,
фото Азиме Кемалової*

Науково-технічна конференція «Підводна техніка і технологія» (30-31 жовтня 2013 р.)

У розробці технічних засобів дослідження річок, морів і океанів відбувається значний прогрес. Сучасні досягнення підводної робототехніки дозволяють вирішувати прикладні та виробничі завдання при несприятливих умовах і на недоступних людині глибинах. Стало можливим за одне занурення проводити комплексне обстеження дна засобами гідроакустики, геофізики, брати геологічні, біологічні та фізико-хімічні проби.

У Національному університеті кораблебудування ім. адмірала Макарова (м. Миколаїв, Україна) 30-31 жовтня 2013 відбулася Всеукраїнська науково-технічна конференція з міжнародною участю «Підводна техніка і технологія», присвячена 25-річчю науково-дослідного інституту підводної техніки.

На конференції були розглянуті питання теорії проектування підводних технічних засобів, електрообладнання та автоматики підводних технічних систем і комплексів, спеціальних пристроїв підводної техніки; використання водолазного спорядження і технології; пошуків і дослідження об'єктів підводної культурної спадщини тощо.

Відкрив конференцію доповіддю «Чверть століття підводної робототехніки України» проректор університету професор В.С. Блинцов.

Пленарна доповідь проректора університету проф. В.С. Блинцова

Огляд навчальної лабораторії університету

Програма конференції була складена таким чином, що б під час живого обміну досвідом оцінити сучасний стан морських технологій, визначити тенденції і пріоритети при створенні і використанні зразків новітньої підводної робототехніки, консолідувати зусилля наукових і державних установ України з практичного застосування технічних засобів при вирішенні дослідницьких завдань в акваторії Чорного моря.

На конференцію були подані доповіді з різних міст України та з-за кордону: Росії, Китаю та В'єтнаму. У конференції взяли участь інститути і підприємства Національної академії наук, науково-дослідні інститути Міністерства оборони, вищі навчальні заклади, виробничі та громадські організації.

Тематика доповідей на секції «Пошук і дослідження об'єктів підводної культурної спадщини» була присвячена дослідженням в галузі археології та морської історії басейну Чорного моря. У роботі секції взяли участь:

Засідання секції «Пошук і дослідження об'єктів підводної культурної спадщини»

1. О.І. Смирнов (м. Миколаїв, МНУ ім. В.О. Сухомлинського) *«Розвиток підводної археології у Миколаївському національному університеті ім. В.О. Сухомлинського»;*
2. В.В. Лебединский, к.и.н.; Ю.А. Пронина (г. Москва, Інститут востоковедения РАН) *«Использование гидролокатора бокового обзора «Гидра» в подводно-археологических исследованиях»;*

Доповідає В. Лебединський (м. Москва)

3. Д.В. Поспелов, к.п.н., (Московский педагогический государственный университет) *«К вопросу о начале судоходства в Черном море в античное время»;*
4. Д.В. Поспелов, к.п.н.; Н.В. Мельникова (Московский

педагогический государственный университет) «Северная ветвь Великого шелкового пути»;

5. В.Е. Герасимов (г. Симферополь, КФ Института археологии НАНУ); М. Новаковська (г. Варшава, Институт археологии Варшавского университета) «Исследования Черноморской подводно-археологической экспедиции КФИА НАНУ в 2007-13 гг.»;

6. В.М. Владыченко; Е.А. Водоладов (г. Ильичевск, клуб «Андреевский флаг») «Поисковые работы клуба «Андреевский флаг» в акватории Одесской области»;

Доповідь В. Владиченко (м. Іллічівськ)

7. К.В. Горбенко (м. Миколаїв, МНУ ім. В.О. Сухомлинського) «Археологічні пам'ятки Миколаївщини: дослідження та проблеми захисту»;

8. С.М. Зеленко, к.и.н. (Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко) «Проблемы охраны и музеефикации подводного культурного наследия Украины»;

9. С.М. Зеленко, к.и.н. (Федерация подводного спорта и подводной деятельности Украины) «Опыт организации подводных исследований и международных археологических школ Научным комитетом Федерации подводного

спорта и подводной деятельности Украины (ФПСПДУ) для университетов»;

10. В.Д. Кобець (Київський національний університет імені Тараса Шевченко) «Підводні археологічні дослідження акваторії р. Дніпро на ділянці Київ – Дніпропетровськ у 2010-2013 рр.»;

11. А.В. Кулагин; А.А. Букатов (г. Севастополь, Национальный заповедник «Херсонес Таврический») «Подводные археологические исследования у западного берега Карантинной бухты в 2013 году»;

Виступ А. Кулагіна (м. Севастополь)

12. А.В. Надточій (м. Миколаїв, НУК ім. адм. Макарова) «Задачі сертифікації організацій, які виконують проекти з глибоководної археології»;

13. Р.Н. Рейда, к.и.н. (Институт археологии НАН Украины); С.А. Бейлина (г. Керчь, Украина) «Кольцевые свинцовые грузила из Карантинной бухты»;

14. О.І. Смирнов (м. Миколаїв, МНУ ім. В.О. Сухомлинського) «Новий об'єкт археологічної спадщини у Миколаївській області»;

15. А.И. Смирнов (г. Николаев, ННУ им. В.О. Сухомлинского)

«Подводные археологические работы в Национальном заповеднике «Ольвия» в 2005 г.»;

Доповідає О. Терещенко (м. Одеса)

16. О.І. Терещенко (Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова) *«Аналіз підводно-археологічних досліджень об'єктів культурної спадщини на прикладі античного вітрильника «Зміїний-Патрокл» (з позицій роботизації)»;*

17. М.Е. Тимошенко (м. Київ, Національний заповідник «Софія Київська») *«До питання вивчення порту середньовічної Сугдеї: підводно-археологічні дослідження акваторії гавані».*

Під час роботи конференції відбувся обмін досвідом застосування пошукових гідроакустичних приладів, розробки та комплектації підводних апаратів під археологічні завдання, взаємодії Наукового комітету Федерації підводного спорту і підводної діяльності України (ФПСДУ) з дослідницькими експедиціями університетів та інститутів Національної академії наук в галузі

морської біології та археології.

Огляд нової моделі підводного робота

Дослідницьке судно «Дельта» - носій підводних роботів

В ході конференції відбулася демонстрація зразків підводної робототехніки, розроблених у Національному університеті кораблебудування ім. адмірала Макарова та організовано відвідування морської лабораторії, розміщеної на дослідницькому кораблі – носії підводних роботів «Дельта».

Сергій Зеленко.

**Международная научно-практическая конференция
«Подводное наследие»
(14-17 октября 2013 г.)**

С 14 по 17 ноября 2013 года в Тульском государственном политехническом университете состоялась Международная научно-практическая конференция по подводной археологии и морской истории «Подводное наследие». Организовали конференцию Ассоциация «Морское наследие», журнал «Нептун XXI век» и ТРОО «Экспедиция морских и подводных исследований» при поддержке Министерства культуры РФ, Морской коллегии при Правительстве РФ, Администрации Тульской области. Ее целью было выявить проблемы в сфере изучения и сохранения подводного культурного наследия и наметить пути их решения. Доклады на конференции были представлены по таким направлениям:

- Практические аспекты подводных экспедиций.
- История и перспективы изучения подводного культурного наследия.

- Оборудование и технологии подводных исследований.
- Морская история – история морских путей.
- Методика консервации при реставрационных работах.
- Морские музеи как центры реставрации объектов подводного культурного наследия.
- Правовые аспекты подводной исследовательской деятельности.
- Международные проекты.
- История и развитие водолазного дела.

Тульский государственный университет предоставил необходимые площади для проведения пленарных заседаний и круглых столов. В корпусе университета работала выставка современного подводного снаряжения и управляемых подводных аппаратов фирмы «Тетис Про».

В заседаниях Конференции приняли участие более 100 специалистов, выступивших с более чем 60 докладами.

В рамках Конференции были проведены 4 круглых стола по актуальным темам подводного наследия:

«Проблемы сохранения и консервации поднятых из-под воды предметов»;

«Патриотическое воспитание и морское наследие»;

«Проблемы поиска и обследования подводных объектов, обмен опытом по методикам применения приборных методов поиска подводных объектов»;

«Особенности реализации положений Федерального закона от 23.07.2013 № 245-ФЗ – О внесении изменений в отдельные законодательные акты Российской Федерации в части пресечения незаконной деятельности в области археологии».

На конференции с докладами выступили представители Центрального военно-морского музея, Института археологии РАН, Государственного Эрмитажа, Института океанологии им. П.П. Ширшова, Музея Мирового океана, подводных клубов г. Тулы и многих организаций, ведущих исследования под водой.

О поиске следов легендарной страны Гипербореи в озерах Кольского полуострова рассказал ветеран подводного спорта, председатель тульского подводного клуба «Нептун» Ромуальд Липовский.

Евгений Жулдыбин – директор «Музея командира крейсера «Варяг» Всеволода Руднева» ознакомил с историей создания музея в селе Савино.

Второй день конференции, пленарные доклады в зале ученого совета университета.

О жизненном пути капитана-командора А.И. Чирикова рассказала профессор Тульского филиала Российского государственного торгово-экономического университета Людмила Ростовцева.

Виталий Шмелев – сотрудник Музея-заповедника «Куликово Поле» ознакомил с работой музея, находкой средневекового челна из Оки и процессом его консервацией.

С докладом о находке в Балтийском море линейного 84-

пушечного корабля «Лефорт», погибшего в 1857 году, и о ходе экспедиции в 2013 году выступил Роман Прохоров, руководитель Национального центра подводных исследований из города Москвы.

Докладчик О. Золотарев (г. Тула)

Заместитель директора молодежного патриотического центра «Юнга» Олег Золотарев осветил перспективы дальнейших исследований в Черном море места крушения 66-пушечного корабля «Святой Александр» с их участием в составе археологической экспедиции Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Об уникальной находке античного судна с грузом амфор, затонувшего в IV веке до н.э. у острова Змеиный рассказал его исследователь – подводный археолог Александр Терещенко из Одесского национального университета им. И.И. Мечникова.

Докладчик А. Кулагин (г. Севастополь)

С исследованиями Национального заповедника «Херсонес Таврический» в 2012-13 гг. у побережья Гераклейского полуострова ознакомили подводные археологи с Украины – Андрей Кулагин и Андрей Букатов.

Віступаєт В. Лебединский (г. Москва).

Про абразию побережья Херсонеса Таврического и его хоры в своем докладе рассказал российский подводный археолог с Института востоковедения РАН – Виктор Лебединский.

Докладчик Е. Водоладов (г. Николаев).

О поисковых работах подводных объектов 2-й мировой войны в акватории Николаевской области экспедиции клуба «Андреевский флаг» (Украина) ознакомили Евгений Водоладов и Валентин Владыченко.

С информацией о находке подводной лодки «Щ-216», идеей подъема и превращения ее в музей выступили руководители крымского госпредприятия «Черноморский центр подводных исследований» – Сергей Воронов и Виктор Вахонеев.

Докладчик С. Воронов (Крым).

Украинские достижения и проблемы в области

законодательства по охране подводного культурного наследия проанализировал в своем докладе председатель Научного комитета Федерации подводного спорта и подводной деятельности Украины – Сергей Зеленко.

Докладчик С. Зеленко (г. Киев)

Во время работы конференции в Тульском государственном музее оружия состоялось открытие выставки водолазного снаряжения из коллекции капитана третьего ранга Андрея Бакурова. Этот моряк-энтузиаст собрал коллекцию специализированного подводного оборудования, где нет ни одного муляжа и все экспонаты – рабочие: от одного из первых водолазных шлемов конца XIX века до комплекса подводного спасения для танкистов. Многие экспонатам уникальны, их нет даже в Центральном военно-морском музее в Санкт-Петербурге.

Третий день конференции, пленарные доклады в зале ученого совета университета.

Выставка водолазного снаряжения в Музее оружия г. Тулы.

На выставке: А. Терещенко (г. Одесса),
В. Владыченко (г. Ильичевск) и
Е. Водоладов (г. Николаев).

С большей частью текстов докладов можно ознакомиться в сборнике, который оперативно вышел к открытию конференции.

Подведение итогов, докладчики – директор «Музея Мирового океана» С. Сивкова и издатель журнала «Нептун XXI век» И. Кочергина.

Все участники отметили высокий уровень проведения мероприятий конференции и дали высокую оценку работе ее основных организаторов – издателю журнала «Нептун XXI век» Ирине Кочергиной и членам Тульской региональной общественной организации «Экспедиция морских и подводных исследований».

Сергей Зеленко.